

sakreditო portfelის რისკების მართვა კომერციულ ბანკებში

რეზიუმე

საკრედიტო რისკი ერთ-ერთი უსხვიესი რისკია, რომლის წინასწარ შესაზღოვარებლობა კომერციული ბანკი. საკრედიტო რისკი გამოვლინდება იმ განსაზღვრული დროის განმავლობაში, რომლის განმავლობაშიც სესაზღოვარებლის ვალდებულება დასრულდება, თუკი სესაზღოვარებლის ვალდებულება დასრულდება სხვა ვალდებულების დასრულების შემდეგ. საკრედიტო რისკის მართვა მოიცავს პრევენციულ და გამაგებარებელ ღონისძიებებს. მართალია საკრედიტო რისკის პირობებში პოტენციურმა დანაკარგებმა სესაზღოვარებლის გამოიწვიოს ბანკის გადარეგულირება. 2008 წლის გლობალური საფინანსო კრიზისი შემდეგ მნიშვნელოვნად გაიზარდა რისკების მართვის გონივრული პრაქტიკის დანერგვის აუცილებლობა. წინამდებარე სტატიის მიზანია იმ მნიშვნელოვანი მიდგომების განხილვა, რომლებიც გამოიყენება პორტფელის ფარგლებში საკრედიტო რისკის მართვისა და გადამხდელის მართვის შესახებ. იქნეს საკრედიტო რისკის მართვის ზირითადი ფაქტორები.

საკვანძო სიტყვები: რისკების მართვა / კომერციული ბანკები / საბანკო რისკი / საკრედიტო პორტფელი / მსოფლიო ფინანსური კრიზისი

მსოფლიო ფინანსური კრიზისი, ისევე, როგორც მთელი მსოფლიო, ასევე საერთაშორისო სფეროშიც ყველაზე მეტად საფინანსო-საბანკო სექტორს ეხება. მსოფლიო კრიზისი გავლენის შემდეგ კვლევითი ეკონომიკის სექტორში მართვის საკითხები, რომელიც ფინანსური სისტემა გარემო პირობებისადმი უსუსტესია.

წინააღმდეგარს საერთაშორისო ფინანსური სისტემის ზირითადი გზის საბანკო სექტორი უარყოფითად, კრიზისმა ყველაზე მეტად ის დაზარალა. ამავდროულად 2008-2009 წლების განმავლობაში განვითარებული მრავალი უარყოფითი ფაქტორი მიგვიჩვენებს, მათ შორის: კომერციული ბანკების საკრედიტო პოტენციალის შემცირება; ვადგადაცილებული კრედიტების აბსოლუტური მოცულობის ზრდა; საპროცენტო განაკვეთების

ციალა ლომაია
ეკონომიკის აკადემიური
დოქტორი, პროფესორი
E-mail: lomaia55@mail.ru
Tamar gogolaSvili
stu-s დოქტორი

თის მომთაბე; კომერციული ბანკების მიერ ეროვნული ეკონომიკის დაკრედიტების შემცირება; საანგარიშო პერიოდის ზარალი დასრულება და ა.შ. [2]

საბანკო რისკები თან ახლავს ყველა საბანკო ოპერაციას, ტრანზაქციას, ახალი საბანკო პროდუქტის განვითარებას. საერთაშორისო საბანკო სისტემა ყოველდღიურად დგება ახალი გამოწვევების წინაშე. ნებისმიერი საბანკო ოპერაცია რისკის მატარებელია, თუმცა რატომაც, რისკის მასშტაბი და უარყოფითი გავლენა სხვადასხვაა. რისკის დონე იზრდება მაშინ, როცა პრობლემები წმენდის მოლოდინად და ბანკი არ ამოცნდება მზად, დროულად და ადეკვატურად რისკების გასაუმჯობესებლად. [1]

საბოლოო ჯამში, შეიძლება ითქვას, რომ სასურველი მოგების მიზნის კომერციული ბანკი სესაზღოვრებულია მხოლოდ მაშინ, როცა სავარაუდო რისკები დანაკარგების ალბათობა, წინასწარ შესაზღოვარებული, შეიძლება დადარდებული.

კომერციული ბანკების უმთავრესი პრობლემები უარყოფითად საკრედიტო პორტფელის რისკების ანალიზი და შესაბამისი ღონისძიებების განხორციელება. საერთაშორისო საკრედიტო რისკების ეფექტური მართვის სისტემა. სტატია შეეხება არსებული პრობლემების გადაჭრის გზების ძიებას, კერძოდ კი, საბანკო სისტემის მართვის აქტუალური და მნიშვნელოვანი საკითხები - საკრედიტო პორტფელის მართვა, როგორც საკრედიტო რისკის მართვის ერთ-ერთი ელემენტი.

საკრედიტო პორტფელი ყველაზე მსოფლიო საბანკო ინსტრუმენტს უარყოფითად, ამიტომ საკრედიტო რისკების მართვის ბანკები ზალზე სერიოზულად უნდა მოემუშაოს. თავის მხრივ, საკრედიტო რისკის სხვა სახეები, მათ შორის შეიძლება განვიხილოთ როგორც ყველაზე მსხვილი რისკი, რომლის პროგნოზირება და ანალიზი ერთგვარად მისი კომპლექ-

სური ხასიათი განპირობებს.[2]

თუ ტვალს გადავალთ საბანკო სისტემებს, ადვილი შესამჩნევია, რომ ბანკების გადახდისუუნარობა (გაკორტება) რიგ შემთხვევებში საკრედიტო პორტფელის რისკების მართვასთანაა პირდაპირ კავშირი. შესაბამისად, დრისვე რიგში დგება საკრედიტო რისკების ანალიზის, მათ შორის საკრედიტო რისკების არჩევანის საკითხის შესავალი. ამისათვის კი აუცილებელია, შესავალი იქნეს ბანკის საკრედიტო პორტფელის ხარისხი.

წინამდებარე ნაშრომში განხილულია საკრედიტო პორტფელის მართვის პრინციპები, მათ შორის, საკრედიტო პორტფელის სეფების სხვადასხვა მეთოდი.

საბანკო საკმარისობა განიმარტება როგორც დეპოზიტების მოზიდვა და კრედიტების გაცემა. ამდენად, უდავოა, რომ კრედიტების გაცემა კომერციული ბანკების საკმარისობის ერთ-ერთი ზირითადი ფუნქციაა. აქედან გამომდინარე, კომერციული ბანკის საკმარისობის ეფექტურობა მთლიანად დამოკიდებულია საკრედიტო პორტფელის ხარისხზე და საკრედიტო პოლიტიკაზე. ასევე უდავოა, რომ საკრედიტო ხელსეკრულების პირობების დარღვევა მსესხებლის მხრიდან უარყოფითად აისახება ბანკის ფინანსურ მდგომარეობაზე, შესაბამისად - ბანკის ლიკვიდურობაზე, საიმედოობაზე, რეიტინგსა და საკმარის რეპუტაციაზე.

საკრედიტო რისკების მართვა - ეს არის ერთმანეთთან დაკავშირებული შემდეგი ელემენტების ერთობლიობა:

- საკრედიტების პრინციპები;
- საკრედიტების ობიექტები;
- კრედიტის გაცემისა და დაფარვის მეთოდი;
- საკრედიტო საკმარისობის დაგეგმვის ფორმები და საშუალებები;
- კრედიტის მონიტორინგი.

ვლების განმავლობაში საკრედიტო ბაზარზე არსებული კრედიტების ნაირსახეობაში უარყოფითი კრედიტების კლასიფიკაციის აუცილებლობა. დრეისათვის ყველაზე ოპტიმალურად მიგვაჩნია კლასიფიკაცია შემდეგი ელემენტების მიხედვით:

- კრედიტის ვადა;
- უზრუნველყოფის სახე;
- კრედიტის მიზნობრიობა;
- მსესხებლის სახე;
- კრედიტის მოცულობა;
- კრედიტის დაფარვის ვადები და სხვ.

როგორც უკვე აღვნიშნეთ, ხშირ შემთხვევაში ბანკების გადახდისუუნარობა (მათ შორის,

გაკორტება) განპირობებულია მათი საკრედიტო პორტფელის რისკების რეალიზებით. ეკონომიკურ ლიტერატურაში საკრედიტო პორტფელი განიმარტება როგორც ბანკის მოქმედების ერთობლიობა კრედიტებთან დაკავშირებით, რომლებიც კლასიფიცირებულია განსაზღვრული კრიტერიუმებით.[3] ერთ-ერთი ასეთი კრიტერიუმს უარყოფითი საკრედიტო რისკის ხარისხი. სწორედ ამ კრიტერიუმით განისაზღვრება უმრავლეს შემთხვევაში საკრედიტო პორტფელის ხარისხი. საკრედიტო პორტფელის ხარისხის ანალიზი და სეფების ბანკის მენეჯმენტის საშუალებას აძლევს, სწორად და ტანმიმდევრულად მართოს საკრედიტო ოპერაციები. მაშინ შემავალი კრედიტების კლასიფიკაციის კრიტერიუმების გათვალისწინებით საკრედიტო პორტფელის კლასიფიცირება შესაძლებელია ასევე შემდეგნაირად:

- კონტრაგენტების მიხედვით;
- კრედიტის ვალუტის მიხედვით;
- მსესხებლის რეზიდენტობის მიხედვით;
- კრედიტის უზრუნველყოფის სახის მიხედვით;
- საკრედიტების სფეროების მიხედვით;
- კრედიტის დაბრუნების ვადების მიხედვით.

აღნიშნულიდან გამომდინარე, საბანკო პრაქტიკის ანალიზის საფუძველზე, შეიძლება იტყვას, რომ საკრედიტო პორტფელის ნაწილს კრედიტების ერთობლიობას, რომლებიც რანჟირებულია რისკის ხარისხის მიხედვით. ამდენად, საკრედიტო პორტფელი აღნიშნულ კრედიტების არაუბრალო ერთობლიობას, არამედ აღნიშნული ერთობლიობის მართვას სპეციალური ანალიზისა და რეგულირების საფუძველზე.

ბანკის საკრედიტო პორტფელის მართვა ბანკის საკრედიტო რისკის მართვის ერთ-ერთი ელემენტია. საკრედიტო პორტფელის მართვა ორ ზირითად ფუნქციას მოიცავს:

პირველი - ანალიტიკური ფუნქცია: ბანკი გარკვეული კრიტერიუმებისა და მდგომარეობების საფუძველზე ახდენს გაცემული კრედიტების მოზარობის ანალიზს, ახდენს მათი შემდგომი განვითარების პროგნოზირებას.

მეორე - საკრედიტო რისკის დივერსიფიცირების ფუნქცია.

საკრედიტო პორტფელის მართვის დროს ბანკი უნდა დაემოქმედოს საკრედიტო რისკების მართვის ზოგადი პრინციპები, მათ შორის უმთავრესი: ბანკმა არ შეიძლება გარისკოს იმაზე, მთელი ვიდეო ამის საშუალებას საკუთარი კაპიტალი აძლევს.[4]

საკრედიტო პორტფელის ფორმირების დროს

upiratesoba unda mieniWos dakreditebis im sferoebs, sadac naklebi riskia da arsebobs Semosavl is miRebis SesaZlebloba SedarebiT naklebi riskis pirobebSi.

unda aRiniSnos, rom arsebobs sakredito portfelis martVisa da Sefasebis erTiani meTodika. bankebi damatebiT Tavadve SeimuSaveben da nergaven sakredito portfelis Sefasebis damoukidebel meTოდოლოგიას, Tumca migvaCnia, rom mizanSewonili iqneboda aRniSnuli meTოდოლოგიების unificireba saukeTeso praqtikis gaTvaliswinebiT.

sakredito portfelis martVisas didi yuradReba unda mieqces adekvaturi da drouli zomebis miRebas kreditis problemurad gardaqmnis SemTxvevaSi.

sakredito riskebis Semicirebis umniSvnelovanesi elementia rezervebis instituti. rezervebis gaangariSebisa da Sefasebis sistema sabanko saqmianobis erTerTi umniSvnelovanesi mimarTulebaa sakredito riskebis martVis kuTxiT. swored rezervebi uwyobs xels, minimumamde iqnes dayvanili is uaryofiT Sedegebi, rac kreditis daubruneblobas SeiZleba mohyves. amitom rezervebis swori aRricxva martalia amcirebs wminde mogebas, magram Tavidan acilebs banks im negatiur Sedegebs, rac SeiZleba gamowveul iqnes aqtivebis xarixis gauaresebiT, es ki Tavis mxriv, icavs bankis saimedoobas.

bankis martVis efeqturoba da Sesabam-isad, sabanko saqmianobis warmateba, pirdapir aris damokidebuli imaze, Tu ramdenad fl obs bankis droul da amomwurav informacias im riskebis Sesaxeb, rom lebzec bankis Tavis droze wavida. rezervebis arseboba xels uwyobs banks, SenarCunebul iqnas kapitali da finansuri stabiluroba.

yovelive zemoaRniSnuli safuZvels gvaZlevs, warmovadginoT Semdegi daskvnebi da rekomendaciebi:

- sakredito portfelis xarixi ganisazRvreb sakredito riskis doniT. sakredito riskis martVis sistema moicavs

sakredito riskis Secvl is meTods; sakredito portfelis xarixis anal izs; sakredito riskis regulirebis gansxvavebul meTodebs;

- kreditis xarixis Sefaseba unda ganxrociel des ori ZiriTadi kriteriumis kombinirebis safuZvelze: msesxebli s finansuri mdgomareoba da misi mier kreditis momsaxureba;

- sakredito riskis gadafarvis umniSvnelovanes saSualebas warmoadgens kreditebis SesaZlo danakargebis rezervebis Seqmna.

saerTaSoriso principebisa da standartebis Tanaxmad, sakredito portfelis xarixis Sefasebis meTოდოლოგია umniSvnelovanesia bankis funqcionirebis obieqturi SefasebisaTvis. sakredito portfelis xarixis martVisas bankebi unda xelmZRvanel obdnen sakredito portfelis obieqturi SefasebiTa da aRebuli riskis adeqvaturobiT. sakredito riskis Sefasebis meqanizmis srulyofisaTvis meti yuradReba unda daeTmos dakavSirebul pirebze gacemuli kreditebis koncentraciis Semicirebas da mis regularul kontrolys. saerTaSoriso praqtika mowmobs mTel rig SemTxvevebs, rodesac dakavSirebuli pirebis mier xdeba sakredito resursebis borotad gamoyeneba da bankisaTvis zianis miyeneba (rogorc finansuri, aseve reputaciuli).

yovelive zemoaRniSnulidan gamomdinare, Tamamad SeiZleba iTqvas, rom sakredito portfelis martVa warmoadgens sabanko menejmentis mniSvnelovanawilis, romelic upirvel es yovlisa gavlenas axdens bankis Semosavlianobaze, likvidurobasa da saimedoobaze. dReisaTvis, rodesac moqmedi regulaciebi adgens sakmaod mkacr moTxovnebs, mimarTuls bankSi risk-menejmentis saukeTeso politiki s danergvisadmi, SegviZlia vigo-nioT imedi, rom bazarze arsebuli sabanko dawesebulebebi sakredito riskebis efeqturi martViT komerciuli bankebis finansur stabilurobasa da saimedoobas maRal doneze uzrunvelyofen.

gamoyenebuli literatura:

1. Hull J., Risk Management and Financial Institutions, John Wiley & Sons, New York, 2012;
2. Adrian Cantemir Calin, Oana Cristina Popovici. Modeling credit risk scoring through credit scoring, Internal Auditing & Risk Management, 2014;
3. Gauri Bhat, Jeffrey L. Callen, Dan Segal. Credit Risk and IFRS: The Case of Credit Default Swaps, Journal of Accounting, Auditing & Finance 2014, Vol. 29(2);
4. Klaus Grobys, Jesper Haga. The market price of credit risk and economic states. Empir Econ, 2016.

CREDIT PORTFOLIO RISK MANAGEMENT IN COMMERCIAL BANKS

TSIALA LOMAIA

Acad. doctor of Economy, professor

E-mail: lomaia55@mail.ru

TAMAR GOGOLASHVILI

PhD of GTU

Summary

Credit risk is one of the biggest risks faced by commercial banks. Credit risk is the risk resulting from uncertainty that a borrower or a group of borrowers may be unable to meet their contractual obligations as per the agreed terms. Credit risk management includes both preventive and curative measures. Potential losses due to high credit risk can threaten a bank's solvency. After the global financial crisis of 2008, the importance of adopting prudent risk management practices has increased manifold. The goal of the present article is to review the important techniques used to manage and measure credit risk within a portfolio and to study the key drivers of credit risk.

Keywords: Risk management / commercial banks / banking risk / credit portfolio / The World finance crisis